

Київський національний торговельно-економічний університет
Кафедра публічного управління та адміністрування

ВИПУСКНА КВАЛІФІКАЦІЙНА РОБОТА

на тему:

«МЕХАНІЗМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ МІГРАЦІЙНИМИ ПРОЦЕСАМИ В УКРАЇНІ»

Студента (ки) 3 курсу, 11с групи,
спеціальності 281 «Публічне
управління та адміністрування»
спеціалізації «Публічне
управління та адміністрування»

(підпис студента)

Полякова
Олена
Валеріївна

Науковий керівник
канд. екон. наук,
доцент

(підпис керівника)

Міняйло
Олександр
Іванович

Гарант освітньої програми
канд. екон. наук,
доцент

(підпис гаранта)

Головня
Юлія
Ігорівна

Київ 2022

Київський національний торговельно-економічний університет

Факультет економіки, менеджменту та психології
Кафедра публічного управління та адміністрування
Освітній ступінь: бакалавр
Спеціальність: публічне управління та адміністрування
Спеціалізація: публічне управління та адміністрування

Затверджую

Зав. кафедри _____
«11» грудня 2021 р.

Завдання на випускню кваліфікаційну роботу (проект) студентові

Поляковій Олені Валеріївні

1. Тема випускної кваліфікаційної роботи (проекту): «Механізми державного управління міграційними процесами в Україні»

Затверджена наказом ректора від «10» грудня 2021 р. № 4082

2. Строк здачі студентом закінченого проекту (роботи)

24.01.2022 р.

3. Цільова установка та вихідні дані до роботи (проекту)

Метою роботи (проекту) є вивчення особливостей функціонування механізмів державного управління міграційними процесами в Україні.

Об'єктом дослідження є міграційні процеси в Україні.

Предметом дослідження є функціонування механізмів державного управління міграційними процесами.

– Зміст випускного кваліфікаційного проекту (роботи) (перелік питань за кожним розділом) :

ВСТУП

РОЗДІЛ 1 ОЦІНЮВАННЯ МЕХАНІЗМІВ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ МІГРАЦІЙНИМИ ПРОЦЕСАМИ В УКРАЇНІ

1.1 Організаційно-інституційне забезпечення функціонування механізмів державного управління міграційними процесами

1.2 Аналіз проблем міграції в Україні та шляхи їх вирішення

РОЗДІЛ 2 УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМІВ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ МІГРАЦІЙНИМИ ПРОЦЕСАМИ В УКРАЇНІ

2.1 Вплив міграційних процесів на розробку та функціонування механізмів в системі державного управління міграціями

2.2 Модифікація механізмів державного управління міграційними процесами в Україні з використанням зарубіжного досвіду

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

ДОДАТКИ

– Календарний план виконання роботи (проекту)

№ пор.	Назва етапів випускної кваліфікаційної роботи (проекту)	Строк виконання етапів роботи	
		за планом	фактично
1	2	3	4
1	Визначення напрямку дослідження та затвердження теми випускної кваліфікаційної роботи	До 10.12.2021	10.12.2021
2	Складання плану та підготовка індивідуального завдання для виконання випускної кваліфікаційної роботи	До 20.12.2021	20.12.2021
3	Представлення на рецензування науковому керівнику рукопису першого розділу випускної кваліфікаційної роботи	До 10.01.2022	10.01.2022
4	Представлення на рецензування науковому керівнику рукопису другого розділу випускної кваліфікаційної роботи	До 20.01.2022	20.01.2022
5	Представлення закінченої випускної кваліфікаційної роботи на кафедрі	До 21.01.2022	21.01.2022
6	Підготовка письмового відгуку на випускну кваліфікаційну роботу	До 22.01.2022	22.01.2022

7	Зовнішнє рецензування ВКР	До 22.01.2022	22.01.2022
8	Проведення попереднього захисту випускних кваліфікаційних робіт	21-23. 01.2022	21-23. 01.2022
9	Вирішення питання про допуск випускної кваліфікаційної роботи до захисту	До 25.01.2022	До 25.01.2022
10	Направлення випускної кваліфікаційної роботи із зовнішньою рецензією у ЕК для захисту	За графіком	За графіком

– Дата видачі завдання «11» грудня 2021р.

– Науковий керівник випускної кваліфікаційної роботи (проекту)

Міняйло О.І.

(прізвище, ініціали, підпис)

– Гарант освітньої програми

Головня Ю.І.

(прізвище, ініціали, підпис)

– Завдання прийняв до виконання студент

Поялкова О.В.

(прізвище, ініціали, підпис)

– Відгук наукового керівника випускної кваліфікаційної роботи (проекту):

Випускна кваліфікаційна робота написана на актуальну тему.

Інституціоналізація системної та багаторівневої підготовки ефективних кадрів державного управління на основі використання сучасних цифрових технологій та інформаційно-аналітичних систем нового покоління є центральним напрямом державної кадрової політики та невід'ємною умовою вдосконалення системи управління кадрового потенціалу державної служби. Застосування інноваційних технологій менеджменту у процесі професійно-особового розвитку кадрів державного управління (проектно-управлінські конкурси, кадрові резерви, наставництво та ін.) стає ключовим фактором інституціоналізації підготовки державних управлінців.

У випускній кваліфікаційній роботі студенткою здійснено аналіз сучасного стану механізмів формування та реалізації кадрового потенціалу державної служби; визначено проблеми формування та функціонування кадрового потенціалу державної служби в Україні; обґрунтовано формування сучасних пріоритетів кадрового потенціалу державної служби в Україні та сформульовано пропозиції щодо напрямів удосконалення механізмів формування та реалізації кадрового потенціалу державної служби.

Зміст випускної кваліфікаційної роботи підпорядкований поставленій у роботі меті. Проведений аналіз дозволив визначити проблемні питання у сфері кадрового потенціалу державної служби. Завдання поставлені в роботі виконані в повному обсязі, що підтверджено висновками.

Випускна кваліфікаційна робота має досить логічну структуру та відповідає вимогам оформлення. Робота написана на достатньому науковому рівні, є самостійним дослідженням студентки, повністю розкриває обрану тему. Вважаю, що випускна кваліфікаційна робота заслуговує позитивної оцінки, а її автор, Полякова Олена Валеріївна на отримання кваліфікації бакалавра зі спеціальності 281 «Публічне управління та адміністрування».

Науковий керівник випускної кваліфікаційної роботи (проекту)

(підпис, дата)

Відмітка про попередній захист Головня Юлія Ігорівна

(ПІБ, підпис, дата)

11. Висновок про випускну кваліфікаційну роботу (проект):

Випускна кваліфікаційна робота (проект) студента Полякової О.В.

(прізвище, ініціали)

може бути допущена до захисту екзаменаційній комісії.

Гарант освітньої програми): Головня Юлія Ігорівна

(прізвище, ініціали, підпис)

Завідувач кафедри: Новікова Наталія Леонідівна

(підпис, прізвище, ініціали)

«25» січня 2022 р.

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1 ОЦІНЮВАННЯ МЕХАНІЗМІВ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ МІГРАЦІЙНИМИ ПРОЦЕСАМИ В УКРАЇНІ	6
1.1 Організаційно-інституційне забезпечення функціонування механізмів державного управління міграційними процесами	6
1.2 Аналіз проблем міграції в Україні та шляхи їх вирішення	13
РОЗДІЛ 2 УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМІВ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ МІГРАЦІЙНИМИ ПРОЦЕСАМИ В УКРАЇНІ	17
2.1 Вплив міграційних процесів на розробку та функціонування механізмів в системі державного управління міграціями	17
2.2 Модифікація механізмів державного управління міграційними процесами в Україні з використанням зарубіжного досвіду	23
ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ	31
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	34
ДОДАТКИ	40

ВСТУП

Упродовж останніх десятиліть трудова міграція стала невід'ємною складовою ринку праці України, тому велика кількість науковців зосереджують свою увагу на дослідженні цієї проблеми.

Тому дослідження державного регулювання міграції в умовах трансформації економіки України зумовлене, насамперед, негативними тенденціями, що спостерігаються у відтворенні населення України, зокрема зниження демографічного потенціалу сімей, падіння народжуваності, збільшення захворюваності, зменшення середньої тривалості життя, які призводять до деформації вікової структури населення. На відміну від названих чинників розвитку людського потенціалу, позитивні заходи, які матимуть довготривалий характер дії, і відразу не дадуть бажаних результатів, регулювання трудової міграції населення як вагомої складової загального приросту населення та чинника оновлення його потенціалу може мати набагато швидшу дію.

В останні десятиліття в Україні спостерігається значна внутрішня міграція населення, насамперед з сіл та депресивних в соціально-економічному відношенні регіонів до Києва та інших великих міст, а також міграція населення з сіл та районних центрів, переважно молоді, до обласних центрів, що з одного боку спричиняє негативну динаміку в розвитку трудових ресурсів в селах та малих містах, а з іншого, збільшує тиск на ринок праці в тих містах, які приймають трудових мігрантів. Щоправда, у внутрішній міграції є й позитивні моменти, адже до великих міст часто переселяється обдарована молодь, яка закінчивши вищі навчальні заклади поповнює ряди висококваліфікованих спеціалістів і тим саме сприяє соціально-економічному розвитку ряду міст.

Нарешті, агресія Росії проти нашої держави, яка розпочалася у лютому 2014 р., окупація Криму та бойові дії на Сході України зумовили вимушену міграцію значної частини наших громадян, переважно із зони АТО, а в деякій мірі з окупованого Криму, до інших регіонів України. За деякими даними кількість переміщених осіб в межах України перевищила 1,6 млн. осіб, сотні тисяч українських громадян емігрували з Донбасу до Російської Федерації та країн

Європи. Переважна більшість переселенців із зони бойових дій осіла в підконтрольній Україні території Донецької та Луганської областей, а також в Харківській, Дніпропетровській, Запорізькій, Київській областях та м. Києві, що значною мірою ускладнило і без того непросту ситуацію на ринку праці.

Питання розвитку міграції, її державне регулювання та вплив на формування ринку праці в Україні розглядалися в роботах К. Буткалюк, К. Богомаз, Т. Гнатюк, А. Дергач, С. Западнюк, В. Костенко, В. Кравченко, Л. Курій, Л. Лук'янової, О. Малиновської, Є. Микитенко, С. Мосьондз, О. Нагорнової, І. Обаленцевої, В. Олефір, О. Палагнюк, М. Петрачкової, О. Позняк, О. Романець, М. Романюк, А. Супруновського, А. Тимофєєва, В. Холод, А. Шевцова, А. Штепи тощо.

Правові аспекти трудової міграції в умовах трансформації економіки України та її впливу на ринку праці розглядали Ю. Брильова, Я. Волоско, І. Гарна, Є. Дронь, О. Малиновська, В. Олефір, Є. Стрільченко. Міжнародний досвід державного регулювання міграційних процесів розглядався в працях О. Малиновської, В. Мойсей, О. Пургіної, Ю. Римаренко, В. Тиркало. Шляхи вдосконалення державної міграційної політики були предметом уваги І. Грицай, Н. Колісник, М. Курилич, О. Малиновської, А. Штепи.

Проте на сьогоднішній день практично відсутнє комплексне дослідження з даної проблеми. З огляду на це, дана магістерська робота є вельми актуальною.

Метою випускної кваліфікаційної роботи є вивчення особливостей функціонування механізмів державного управління міграційними процесами в Україні.

Виходячи з мети були поставлені наступні **завдання**:

- розкрити організаційно-інституційне забезпечення функціонування механізмів державного управління міграційними процесами;
- провести аналіз проблем міграції в Україні та шляхи їх вирішення;
- показати вплив міграційних процесів на розробку та функціонування механізмів в системі державного управління міграціями;
- проаналізувати модифікацію механізмів державного управління міграційними процесами в Україні з використанням зарубіжного досвіду.

Об'єктом дослідження є міграційні процеси в Україні.

Предметом дослідження є функціонування механізмів державного управління міграційними процесами.

Методи дослідження. Методами роботи виступали теоретичний аналіз, синтез, історичний метод, вивчення документальних джерел, аналіз наукових статей. Метод аналізу був використаний для розкриття сутності міграції та її складових. Метод синтезу використовувався при аналізі існуючих тенденцій розвитку організованої міграції в контексті впливу на ринок праці. Історичний метод використовувався при вивченні еволюції розвитку міграційних процесів в Україні. При викладі змісту кваліфікаційної роботи були використані нормативно-правові акти, різноманітні порівняння та класифікація, наукові видання, підручники, періодичні видання, наукові статті та Інтернет-ресурси.

Практичне значення одержаних результатів полягає в тому, що теоретичні і методологічні положення й висновки, викладені в роботі, є основою для розв'язання практичних проблем міграційної політики держави та регулювання зайнятості населення.

Структура дослідження. Випускна кваліфікаційна робота складається: зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи складає 31 сторінку. Список використаної літератури охоплює 57 найменувань.

РОЗДІЛ 1

ОЦІНЮВАННЯ МЕХАНІЗМІВ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ МІГРАЦІЙНИМИ ПРОЦЕСАМИ В УКРАЇНІ

1.1 Організаційно-інституційне забезпечення функціонування механізмів державного управління міграційними процесами

Говорячи про міграцію як соціальне явище варто підкреслити, що вона включає стихійно виникаючі потоки переміщених людей, і тих що організуються державними органами, у тому числі і в середині країни. Розуміється, до такого важливого соціально-політичного та економічного явища держава не може ставитися байдуже.

По-перше, міграція неминуче викликає додаткові витрати з державного бюджету, особливо, якщо мова йде про біженців і змушених переселенців.

По-друге, наплив іноземної робочої сили може болісно позначитися на стані внутрішнього ринку праці, на якому і так дуже часто не вистачає вакансії, що сприяє зростанню безробіття.

По-третє, міграційні потоки, особливо незаконна міграція, сприяють проникненню осіб, що нелегально прибувають та перебувають в країні та ускладнюють криміногенну обстановку.

По-четверте, наслідком стихійної міграції є створення напруженої ситуації в окремих районах, наростанням до мігрантів ворожості з боку місцевого населення і навіть соціального вибуху.

По-п'яте, байдуже ставлення з боку держави до співвітчизників за кордоном, до долі зовнішніх трудових мігрантів суперечить високим ідеалам захисту прав і свобод громадянина, принципам демократичної правової держави, на шлях створення якого вступила Україна.

По-шосте, зовнішня міграція може бути використана в дипломатичних цілях країною, у яку мігранти прагнуть переселитися, проти країни, із якої вони емігрують [21, с.243].

Державно-правове регулювання міграційними процесами можна розбити на 13 форм, кожна з яких створює умови для досягнення конкретної мети, і по мірі їхнього здійснення в своїй сукупності вони і забезпечують функціонування держави в області міграції. Цими формами державного регулювання міграційними процесами є:

- створення нормативної бази для правового регулювання міграції, її потоків, облаштованості мігрантів;
- розробка міграційної Програми;
- підготовка кадрів для роботи з мігрантами;
- формування єдиного банку даних по існуючих потоках мігрантів;
- створення моделі розвитку міграційних процесів з обліком особливості соціально-економічного і політичного становища України;
- здійснення імміграційного контролю для забезпечення державних інтересів України;
- необхідність облаштованості змушених мігрантів;
- сприяння поверненню репресованих народів;
- допомога трудовим мігрантам;
- формування міжрегіональної і селищно-міської міграції в Україні;
- міжнародне співробітництво України у справах з міграції;
- робота з неурядовими організаціями з питань міграції;
- забезпечення необхідних санітарно-епідеміологічних умов у відношенні мігрантів [26, с.232].

Особливостями правового регулювання міграційних процесів є:

По-перше, даний вид регулювання є прийнятним тільки для вольових суспільних відносин у сфері міграції, учасники яких спроможні свідомо обирати і реалізовувати певні варіанти власної поведінки. По-друге, специфіка цього виду регулювання не дозволяє застосовувати його до тих сторін міграційного буття, що не піддається зовнішньому контролю, тобто право не здатне спеціально визначати думки людини, її внутрішню позицію з міграційних питань. По-третє, оскільки

регулювання базується здебільшого на нормативній основі, воно є найбільш ефективним для досить сталих, повторювальних, типових суспільних відносин у сфері міграції, ознаки яких в загальному вигляді можуть бути зафіксовані у правових приписах. По-четверте, повинне застосовуватися лише до тих соціальних відносин у сфері міграції, що мають певну суспільну значущість і не можуть без цього нормально розвиватися і функціонувати. По-п'яте, даний вид регулювання не придатний для визначення характеру особистих стосунків людей у сфері міграції [17].

Одним із складних питань в сфері державної міграційної політики, що потребує негайного вирішення, є проблема різних відомчих підходів до вирішення одних і тих самих міграційних питань. Тривалий час в Україні була відсутня єдина міграційна служба, в якій були б зосереджені основні питання міграційної політики [52, с.94]. Тому для забезпечення ефективного регулювання міграційних процесів трудових ресурсів, координації дій усіх зацікавлених відомств і організацій в Україні у 2011 році створена Державна міграційна служба.

Державна міграційна служба України (ДМС України) є центральним органом виконавчої влади, діяльність якого спрямовується і координується Кабінетом Міністрів України через міністра внутрішніх справ України.

Державна міграційна служба України входить до системи органів виконавчої влади та утворюється для формування і реалізації державної політики у сферах міграції (імміграції та еміграції), у т. Ч. протидії нелегальній (незаконній) міграції, громадянства, реєстрації фізичних осіб, біженців та інших визначених законодавством категорій мігрантів.

Державну міграційну службу України очолює голова, який має двох заступників, у т. ч. одного першого. Центральний апарат ДМС України складається з 12 самостійних структурних підрозділів.

ДМС України здійснює свої повноваження безпосередньо та через територіальні органи - головні управління міграційної служби в областях і територіальні підрозділи: управління, відділи (сектори) міграційної служби в

районах, районах у містах, містах обласного значення. Це свідчить про створення в Україні багаторівневої системи управління міграцією. Постановою Кабінету Міністрів України № 658 від 15 червня 2011 р. утворено 27 територіальних органів Державної міграційної служби України, у структурі яких функціонує 679 територіальних підрозділів.

У системі ДМС України функціонують два пункти тимчасового перебування іноземців та осіб без громадянства, які незаконно перебувають в Україні (ПТПП), а також три пункти тимчасового розміщення біженців (ПТРБ). Експерти УВКБ ООН та МОМ вважають, що така кількість пунктів утримання є недостатньою.

Указом Президента України № 622/2011 від 30 травня 2011 р. було затверджено Концепцію державної міграційної політики, в якій визначено напрями, стратегічні завдання, принципи і пріоритети діяльності державних органів у сфері міграції, напрями вдосконалення її законодавчого та інституціонального забезпечення, а також механізми реалізації.

Основним суб'єктом реалізації цієї Концепції є Державна міграційна служба України, діяльність якої спрямована на забезпечення ефективного державного управління міграційними процесами, сталого демографічного та соціально-економічного розвитку країни, підвищення рівня національної безпеки шляхом створення умов для зменшення еміграції, повернення та реінтеграції емігрантів, зокрема працівників-мігрантів, репатріації закордонних українців, вихідців з України інших національностей, запобігання виникненню неконтрольованих міграційних процесів і ліквідацію їх наслідків, узгодження національного законодавства у сфері міграції за міжнародними стандартами, посилення соціального та правового захисту громадян України, які перебувають і працюють за кордоном, створення умов для безперешкодної реалізації прав, свобод, законних інтересів трудових мігрантів, які перебувають на території нашої держави, і виконання ними обов'язків, передбачених законодавством, повноти використання інтелектуального та трудового потенціалу таких осіб, дотримання принципів захисту інтересів України.

Державна міграційна служба України відповідно до заходів, спрямованих на реалізацію державної міграційної політики у сфері еміграції, запроваджує для громадян України, що від'їжджають за кордон для тимчасового перебування з метою працевлаштування, навчання, провадження підприємницької діяльності, лікування і відпочинку:

- координацію обміном інформацією на всіх стадіях міграційних процесів, у тому числі щодо надання мігрантам консультацій з питань охорони здоров'я в країнах походження, транзиту та призначення;
- забезпечує соціальний, медичний та правового захист громадян України, що перебувають і працюють за кордоном.
- створює сприятливі умови для перетинання трудовими мігрантами державних кордонів та перебування їх у державі працевлаштування;
- протидіє торгівлі людьми та забезпечує захист громадян України за кордоном, які стали жертвами торгівлі людьми;

Система нормативно-правових актів, що містять механізми регулювання міграції, має такий вигляд:

1. Конституція України.
2. Закони України.
3. Акти Президента України.
4. Постанови Верховної Ради України
5. Постанови Кабінету Міністрів України.
6. Міжнародні договори й угоди.
7. Акти центральних органів виконавчої влади.
8. Акти місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування.

Активізація міграційних процесів та їх вплив на політичний, соціально-економічний розвиток держави, її безпеку та стабільність, культурне, релігійне середовище призвели до формування законодавства України у сфері міграції. Упродовж останні 25 років в Україні було розроблено і прийнято пакет законодавчих актів: «Про національні меншини в Україні» (1992), «Про порядок

виїзду з України і в'їзду в Україну громадян України» (1994), «Про громадянство України» (2001), «Про імміграцію» (2001), «Про біженців та осіб, які потребують додаткового або тимчасового захисту» (2011), «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» (2011), «Про зовнішню трудову міграцію» (2015) та ін., що суттєво вплинуло на початок формування міграційного законодавства, але ще рано стверджувати про належний рівень правової бази щодо врегулювання міграційних потоків. Так, відсутній закон «Про притулок» та ін. За їх відсутності законодавча база врегулювання міграційних процесів залишається незавершеною, а розв'язання міграційних проблем ускладнюється [25; 27; 21; 24; 20; 28; 23].

Укази Президента України торкаються проблеми міграції тільки в аспекті зміцнення законності та правопорядку в Україні; посилення боротьби зі злочинністю; усунення порушень законності та правопорядку. Самостійного Указу відносно проблеми нелегальної міграції досі немає, хоча протидія цьому явищу для України має винятково важливе значення.

Важливе місце в правовому регулюванні міграції в Україні мають також Постанови Верховної Ради України, Кабінету Міністрів України, нормативно-правові акти центральних та місцевих органів виконавчої влади, органів місцевого самоврядування, які доповнюють існуючу нормативно-правову базу в сфері регулювання міграційних процесів в Україні та їхнього впливу на функціонування ринку праці як на загальнодержавному, так і на регіональному та місцевому рівнях. Проте, головна роль державно-правового регулювання міграційними процесами належить Конституції України. Закріпивши демократичні принципи побудови Української держави, Конституція гарантує свободу пересування, вільний вибір місця проживання, вільний в'їзд і виїзд з країни [17].

Таким чином, визначивши головні правові засади міграційної політики, Конституція України забезпечила подальший розвиток правової бази щодо регулювання різноманітних внутрішніх та зовнішніх міграційних процесів, відкрила широке правове поле безпосередньо для мігрантів.

До міжнародно-правових документів з питань міграції належать конвенції, пакти, договори.

Аналіз чинного законодавства та практики його застосування дозволяє дійти висновку про наявність системних проблем у міграційній сфері:

1. Існуюча законодавча база у сфері міграції не закладає основ міграційної політики України.

2. Міграційне законодавство України має ліберальний характер у порівнянні з міграційною політикою країн СНД та країн Європейського Союзу. Наприклад, в Україні за певні правопорушення іноземці несуть адміністративну відповідальність на однакових засадах з громадянами України і не розглядаються як кримінальні злочинці.

3. Практика застосування існуючих законодавчих та інституційних механізмів є хаотичною. Зокрема, це стосується механізмів роботи з нелегальними мігрантами та особами, які претендують на отримання статусу біженця.

4. Відсутня концептуальна правова база з питань трудової міграційної політики та управління міграційними процесами. Програмні документи, що існують у сфері трудової міграції в Україні, мають декларативний характер, задовольняють формальні вимоги.

5. Відсутність в законодавстві належних механізмів правового захисту трудових мігрантів, які працюють за кордоном України.

6. Потребує удосконалення законодавство України про біженців відповідно до міжнародних стандартів та кращої європейської практики.

7. Невирішеним залишається питання запровадження в Україні інституту притулку, право на який для іноземців та осіб без громадянства встановлено ч. 2 ст. 26 Конституції України.

8. Державні службовці недостатньо володіють сучасними юридичними термінами у сфері трудової міграції. Це призводить до проблем на рівні підготовки відповідних законодавчих актів, оскільки виникають суперечності між нормами цивільного та трудового права [16].

1.2 Аналіз проблем міграції в Україні та шляхи їх вирішення

Основним потоком переміщення населення, незважаючи на все, є трудовий міграційний потік. В основному він під своїм змістом передбачає позитивний характер впливу: зменшується напруження на ринку праці, рівень бідності не переходить за «рамки неповернення», збільшується потік грошових переказів та надходжень [11].

Однак за цими позитивними моментами приховуються й негативні фактори:

- втрата компетентних працівників;
- недостатність пропозиції робочої сили на ринку праці;
- на заміну приїжджають робітники недостатньої кваліфікації.

На сьогодні міграційний потік значною мірою направлений до зростання саме на внутрішній рівень. Українці масово шукають місця заробітку на територіях інших областей та регіонів. Дана ситуація спричинена внаслідок конфлікт в Донецькому регіоні - майже 2 млн. осіб є внутрішньопереміщеними (ВПО), серед яких лише близько 20% працевлаштовані.

Рис. 1.1. Внутрішні міграційні потоки населення України [57]

Виходячи з показників, міграційний приріст має позитивну тенденцію, хоч і незначну.

Таблиця 1.1

Рівень приросту українського населення в процесі внутрішньої міграції

Рік	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Приріст	1 493	4 983	2 774	3 871	3 534	3 290

За даними показниками слід відзначити зростаючу тенденцію кількості прибулих за внутрішнім переміщенням протягом 2014-2015 років. Також

спостерігається скорочення прибулих за 2017-2019 роки, що свідчить про скорочення потоків прибулих, однак їх превалюванням над вибулою часткою населення. Причинами цього постають економічні та воєнні чинники, які спостерігаються протягом зазначених років. Що ж стосується 2020 року, показники не відображаються за рахунок епідеміологічної ситуації, через яку рівень контролю та аналізу за показниками знаходився майже на рівні 0.

Що ж стосується міждержавного переміщення, то українське населення, у порівнянні з періодом до 2014 року, мігрує меншою мірою, хоч і спостерігається зростаюча тенденція.

Рис. 1.2. Структура міждержавних українських потоків 2014-2019 рр. [57]

Така ситуація пов'язана в основному з низькою оплатою праці, соціальним і страховим забезпеченням, а також військовою ситуацією, оскільки спеціалізація більшості ВПО - важка промисловість, яка була зосереджена в тому регіоні. У зв'язку з бойовими діями внутрішньо переміщеним особам немає відповідних місць працевлаштування за спеціальністю, отже виникає необхідність перенавчання або пошуку роботи без умови спеціальної освіти.

Отже приріст населення за міжнародним рівнем міграції має досить коливний характер, зумовлений загостренням економічного стану країни, скороченням імміграції та еміграції співвітчизників за 2015-2017 роки.

Таблиця 1.2

Рівень приросту українського населення в процесі міждержавної міграції

Рік	2014	2015	2016	2017	2018	2019
Приріст	21 099	9 250	7 846	8 126	15 055	18 222

Якщо порівнювати обсяги потоків міграції за внутрішнім та міждержавним рівнем, то пересування українців між країнами значно скоротився, а в межах України, навпаки - збільшився. Серед причин, які спричиняють українців повертатися, вагоме місце посідає періодичне загострення економічної кризи в інших країнах. Також можливою причиною скорочення міграційного є розвиток дистанційної та віддаленої форми праці, за рахунок чого міграційні потоки мають тенденцію до зменшення. Однак переміщення територіально по Україні теж потребує аргументування.

Аналізуючи потоки міграції, слід взяти до уваги регіони та країни, до яких прямують українські мігранти, а також регіони, з яких виїжджають, для подальшого визначення основних елементів, які є для них привабливими. Таким чином, є можливість визначити моменти, які не задовольняють населення, та визначити шляхи вирішення даної ситуації з найменшими обсягами втрат для економіки країни.

Основними центрами прибуття українців у межах території України є 4 області та 1 місто, які формують ТОП-5 привабливих місць для роботи та проживання в Україні за рахунок їх рівня розвитку.

Таблиця 1.3

Привабливі центри України для мігрантів на внутрішньому рівні 2020 року

[56]

Центри міграційного притоку України	Міграційний приріст (осіб)
1. Київська область	27 343
2. м. Київ	17 175
3. Одеська область	9 075
4. Харківська область	5 436
5. Львівська область	1 099

В основному це пов'язано з тим, що дані області відкриті для можливостей відкриття малого бізнесу за рахунок значних потоків туристів, наявності промислових підприємств, які на даний момент мають значну потужність для країни, більш високими ставками заробітної плати. Перелічені території

характеризуються високим рівнем урбанізації. З початку 2019 року зазначені області пов'язані участю у масштабному проекті «Украинская кремниевая долина», направленням якого є розвиток ІТ-сфери, сучасних технологій, які можуть допомогти у залученні додаткових інвестицій сфер діяльності країни, що може покращити рівень економіки та стабільності України [38].

Серед проблемних областей, з яких здійснюється масове вибуття, знаходяться:

- Донецька і Луганська області за рахунок активних військових дій;
- Кіровоградська область через відсутність активного розвитку, хоч і має наявності високий потенціал з машинобудування, електроенергетики, сільського господарства та видобування вугілля;
- Вінницька, Рівненська, Черкаська, Сумська області провадять свою діяльність, в основному, в сільському господарстві, для якого не характерне технологічне забезпечення.

Таблиця 1.4

ТОП-5 областей України з вибуття громадян на 2020 рік

Область	Скорочення населення (осіб)
1. Донецька область	-7 680
2. Луганська область	-4 490
3. Кіровоградська область	-3 345
4. Вінницька область	-2 724
5. Рівненська область	-2 474

Як вже й було зазначено, основними проблемами, які спонукають українське населення до вибуття, це низька заробітна плата, недостатній розвиток потенціалу областей, військові дії, низький рівень забезпечення робочими місцями. Більшість областей направлені на сільське господарство, хоч і забезпечені необхідними ресурсами для можливості стимулювання промисловості. Науково-технічна сфера розвинена слабо, що гальмує процес розвитку всіх сфер діяльності.

РОЗДІЛ 2

УДОСКОНАЛЕННЯ МЕХАНІЗМІВ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ МІГРАЦІЙНИМИ ПРОЦЕСАМИ В УКРАЇНІ

2.1 Вплив міграційних процесів на розробку та функціонування механізмів в системі державного управління міграціями

На ефективність регулюючих заходів міграційної політики і на загальнодержавному, і на регіональному рівні значною мірою впливає ступінь розвитку нормативно-правової бази, що передбачає здійснення організаційно-правового забезпечення процесу регулювання внутрішніх і зовнішніх міграцій населення. На основі аналізу наявної системи нормативно-правового регулювання міграційних процесів в Україні, зроблено висновок про те, що важлива роль має бути відведена дотриманню таких умов: а) виконання міжнародних правових норм регулювання міжнародного руху і міграційних переміщень населення; б) вивчення міждержавних правових норм щодо регулювання міграційних процесів; в) подальша розробка і вдосконалення міграційного законодавства України [42, с.169-170].

Невирішеність низки організаційно-правових і економічних питань в галузі зовнішньої трудової міграції породжує негативні наслідки, а саме: 1) вплив за кордон представників дефіцитних професій; 2) зростання масштабів нелегальної трудової міграції і, як наслідок, з одного боку, втрати валютних надходжень від трудових емігрантів, з другого - перетворення місць дислокації іноземних працівників у криміногенні зони; 3) соціальна незахищеність громадян, які працюють за кордоном.

Принципове значення для України має створення пріоритетних умов мігрантам, що повертаються, для інвестування в сферу економіки. З цією метою доцільно створити спеціальну структуру, що буде займатися консультуванням, інформаційним забезпеченням мігрантів, поданням їм конкретної допомоги [20].

Можливими шляхами удосконалення державного регулювання міжнародних міграційних процесів та трудової міграції зокрема можуть стати:

- подальше реформування органів виконавчої влади у сфері міграційних процесів, а також забезпечення скоординованої діяльності відомств і органів влади різного рівня, що займаються реалізацією міграційної політики;
- формування єдиного банку чи системи даних потоків мігрантів та їх чисельності, що забезпечить добір науково обгрунтованої інформації з метою регулярного проведення прогнозних розрахунків, соціологічних досліджень та експертних оцінок;
- спрощення формальностей під час перетину державного кордону та запобігання нелегальній міграції в Україну;
- впровадження заходів, спрямованих на збереження і захист наукового потенціалу;
- жорсткий контроль за використанням коштів, які виділяються з бюджету держави на розв'язання проблем міграції;
- розробка заходів, які б сприяли поверненню українських трудових мігрантів на батьківщину;
- взаємодія з українськими, міжнародними та закордонними організаціями, асоціаціями та фондами з метою надання практичної допомоги і залучення фінансових коштів для розв'язання міграційних проблем тощо [31].

З метою ефективної координації державної міграційної політики в Україні в 2011 р. була створена Державна міграційна служба, яка повинна скоординувати зусилля центральних органів виконавчої влади в регулюванні міграційних процесів.

Крім того, актуальними залишаються наступні напрями діяльності:

1. Реалізація базових положень Концепції національної міграційної політики України, запровадження процедури поточних звітів про виконання відповідних Указів Президента України, рішень РНБО.

2. Приведення законодавчої бази та адміністративних можливостей у відповідність до міжнародних стандартів та сучасних потреб у сфері регулювання міграційних процесів.

3. Потрібно також ввести в дію єдину електронну інформаційну систему з обліку міграційних потоків, яка б включала в себе облік фізичних осіб за місцем проживання, систему ідентифікації осіб, що перетинають кордон, трудових мігрантів, біженців, затриманих нелегальних мігрантів; створити автоматизовану систему ідентифікації іноземних громадян, які в'їжджають в Україну та виїжджають з неї, запровадити використання біометричних даних.

4. Розробка процедури проведення заходів щодо амністії нелегальних мігрантів для їх легалізації, створення відповідної нормативно-законодавчої бази.

5. Оперативне відслідковування міграційних потоків, виявлення каналів міграції, виявлення кримінальних структур та туристичних агентств, комерційних фірм, які сприяють забезпеченню каналів нелегальної міграції, припинення їх діяльності.

6. Коригування державної етнонаціональної політики у зв'язку з ускладненням етнічної структури населення, формування в Україні зон локалізації іммігрантів з окремих країн, організація співпраці з новоутвореними національно-культурними осередками, новими діаспорами.

Головними завданнями національної політики в галузі трудової міграції в майбутньому також можуть стати:

1. Усунення чи мінімізація умов, які призводять до дискримінації чи інколи до жорстокого поводження з українськими громадянами на ринках праці зарубіжних країн.

2. Протидія, разом з міжнародними організаціями та відповідними службами іноземних країн міжнародній злочинності, яка завдає значної шкоди процесу трудової міграції.

3. Надання українським робітникам якісної альтернативи виїзду до іноземних країн, відмінних від тих, які дискримінують позиції українців на ринку праці.

4. Регулювання діяльності посередників, які надають послуги щодо працевлаштування українських громадян за кордоном.

Для розвитку інституційної мережі та забезпечення ефективної підтримки українських мігрантів необхідно здійснення наступних заходів:

1. Відкриття додаткових консульських відділень України в місцях концентрації українських громадян за кордоном та забезпечення їх кваліфікованим персоналом.

2. Надання цільового фінансування для матеріального забезпечення оперативних витрат консульських співробітників, які виникають у зв'язку з веденням діяльності щодо допомоги українським громадянам.

3. Координація діяльності консульських служб з місцевими органами влади у приймаючих країнах з метою швидкого отримання та опрацювання інформації щодо потенційних інцидентів, що можуть виникнути за кордоном за участю українських громадян, в тому числі і тимчасових трудових мігрантів.

У сфері методично-інформаційного забезпечення необхідно:

- розробити механізм статистичного методичного та інформаційного забезпечення трудової міграції;
- розробити Методичні рекомендації щодо визначення об'єктів міжнародної трудової міграції;
- розробити Методичні рекомендації щодо визначення переліку професій і фахів, необхідних для задоволення потреб України в працівниках-іммігрантах та кваліфікованих вимог до них;
- організувати державні консультаційні центри для населення з питань трудової міграції при регіональних центрах зайнятості;
- створити моніторингові центри у сфері трудової міграції громадян України за кордоном.

У сфері економічного забезпечення необхідно:

- сприяти розвитку реального сектору економіки та підвищення її конкурентоспроможності, формування місткого та привабливого внутрішнього ринку праці, посилення мотивації до легальної зайнятості;
- проведення заходів щодо раціоналізації регіональної соціально-економічної політики, вирівнювання умов життя населення в різних регіонах України, забезпечення можливостей продуктивної зайнятості;
- здійснення заходів щодо розвитку соціальної, транспортної та ринкової інфраструктури в регіонах;
- проведення різноманітних заходів щодо зниження безробіття серед молоді, включно з підвищенням кваліфікації та перекваліфікації, залучення до підприємницької діяльності;
- стимулювання розвитку підприємництва, створення нових робочих місць у наукоємних галузях, у галузі туризму, в депресивних регіонах [35].

Слід підкреслити, що право громадянина на свободу пересування, в тому числі виїзд за кордон, є невід'ємним від його права залишатися вдома, тобто мати роботу або власну справу, яка б давала змогу реалізувати себе, забезпечувати добробут родини. Але доки існують об'єктивні передумови для трудової міграції, вона має враховуватися при стратегічному економічному плануванні, формуванні політики зайнятості, освітньої політики, розробленні інвестиційних програм на центральному та регіональному рівнях. Як показали соціологічні опитування дії держави мають бути спрямовані передусім на:

- створення умов для скорочення виїзду на заробітки за кордон;
- розвиток організованої та безпечної внутрішньої міграції громадян в інтересах задоволення потреб ринку праці України та як альтернативи виїзду на заробітки за кордон;
- захист прав громадян, які працюють за кордоном;
- заохочення повернення мігрантів на батьківщину шляхом максимального використання результатів трудової міграції в інтересах розвитку ринку праці та економіки загалом.

Першочергова увага з боку держави має приділятися забезпеченню легальних можливостей працевлаштування українців за кордоном шляхом укладення двосторонніх або багатосторонніх угод, постійного контролю за їх виконанням. Оскільки трудова міграція є важливим чинником добробуту домогосподарств мігрантів, а заробітки мігрантів можуть, у разі їх виробничого використання, мати позитивне значення також і для економічного розвитку регіонів надходження, необхідно звернути увагу на розвиток системи послуг, що надаються працівникам-мігрантам банківськими установами з метою здешевлення переказів, покращення умов акумуляції заробітків мігрантів та їх спрямування на розвиток економіки та відкриття нових робочих місць.

Варто вивчити можливість зменшення мита на ввіз мігрантами інструментів та устаткування з метою започаткування власного бізнесу в Україні, запровадити схеми надання дешевих кредитів на основі накопичувальних рахунків мігрантів для набуття освіти, вирішення житлового питання, відкриття малого бізнесу.

Оскільки позитивний потенціал трудової міграції найповніше може бути використаний лише за умови повернення мігрантів на батьківщину, важливою складовою політики України щодо трудової міграції має бути заохочення обортових, циркулярних поїздок, стимулювання повернення заробітчанин на батьківщину, сприяння їх репатріації.

Також необхідно встановити зв'язки із новими діаспорами, що сформувалися за кордоном у результаті нинішньої трудової міграції українців, здійснювати міжнародне співробітництво в сфері міграції тощо [49, с.70].

Нарешті, важливим напрямком державної міграційної політики в Україні має стати боротьба з нелегальною імміграцією до нашої країни, яка негативно впливає на криміногенну ситуацію, а також може створювати певні труднощі на ринку праці. Нині реальна кількість мігрантів в Україні як легальних, так і нелегальних може сягати близько 1 млн. осіб.

Для вирішення проблем нелегальної міграції в Україні необхідно вжити наступних заходів: створити державну структуру, яка б консолідувала завдання боротьби з нелегальною міграцією на державному рівні; виявити та перекрити

найбільш небезпечні канали міграції до України шляхом удосконалення візової політики та якості прикордонного контролю; вжити необхідних заходів щодо виявлення викриття на території України злочинних угруповань, які організують переправлення нелегальних мігрантів, виготовляють і забезпечують їх підробленими документами.

Також у сфері політики трудової міграції до України необхідно вжити наступних заходів: залучення обмеженої чисельності трудових мігрантів до України; розвиток внутрішньої міграції населення до України; законодавче врегулювання питання залучення трудових мігрантів з інших країн і визначення категорії мігрантів, яким надаватиметься пріоритет у разі еміграції до України; укладення двосторонніх угод із сусідніми країнами про координацію заходів прикордонних служб, спрямованих на боротьбу з транзитом нелегальних мігрантів [45].

Здійснення запропонованих заходів дозволить:

- виробити державну політику щодо регулювання трудової міграції українців за кордоном та іноземців до України;
- удосконалити нормативно-правову базу щодо соціального захисту українських трудових мігрантів;
- створити економічні умови для зниження темпів трудової міграції українців за кордон та їх повернення на Батьківщину;
- пом'якшити вплив глобалізаційних процесів на ринок праці України.

2.2 Модифікація механізмів державного управління міграційними процесами в Україні з використанням зарубіжного досвіду

Сучасна міграційна політика держав Європейського Союзу базується переважно на обмежувальних та контрольних заходах. Здійснення цих заходів є доволі серйозною політичною, економічною, а також юридичною проблемою. Зазвичай міжнародна міграція виникає при наявності великого контрасту між

рівнями економічного розвитку і темпами природного приросту країн-донорів та країн – реципієнтів робочої сили.

Міграційна політика Європейського Союзу вибудовується в рамках дотримання прав людини на право вільного пересування, що одержала розвиток у багатьох європейських угодах. Поняття внутрішньої безпеки в рамках ЄС було визначено як простір волі, безпеки й права. Для нашої країни в умовах становлення імміграційного законодавства дослідження практики закордонних держав та її досвід удосконалювання міграційної політики в державах Європейського Союзу здобувають особливу актуальність [40].

Звичайно проблемами трудової міграції опікуються такі державні установи як Міністерство закордонних справ (в'їзні візи для мігрантів), Міністерство юстиції (режим в'їзду) і Міністерство праці (регламент використання іноземної робочої сили). Більшість країн здійснюють процедури, пов'язані з іммігрантами, на підставі вже підписаних контрактів з роботодавцями. В окремих випадках потрібна попередня санкція міністерства праці або іншого вповноваженого органу. Є країни, де закони передбачають окрему згоду інших державних і недержавних структур, таких як міністерство внутрішніх справ, галузеві профспілки тощо [28, с.8].

Національне законодавство будь-якої держави встановлює санкції за порушення встановленого порядку імміграції. Це стосується як оформлення необхідних імміграційних документів, так і порушення режиму перебування (порядку працевлаштування, зміни місця проживання або спеціальності тощо).

Суттєвою складовою національної імміграційної політики будь-якої країни-реципієнта є заходи щодо стимулювання повернення іммігрантів на батьківщину, тобто їх репатріація.

На національному рівні еміграційна й імміграційна політика підпадає під дію державних нормативно-правових актів і адміністративних рішень. Історично перші закони у цій царині були прийняті в Англії у XVIII столітті, що було обумовлено початком загальної промислової революції. Кваліфікованим робітникам було заборонено виїзд за межі країни. Це сприяло закріпленню за

Англією статусу «світової майстерні». Сьогодні пакет національних актів, які регулюють міграційні процеси, є невід'ємною складовою законодавства практично будь-якої держави.

Країни-імпортери робочої сили розробляють і впроваджують чітко окреслену власну імміграційну політику, в першу чергу, щодо кількісного і якісного складу прибулих. Практично це означає встановлення щорічної імміграційної квоти та її розподілення за певними ознаками.

Наддержавний або наднаціональний рівень передбачає законотворчу процедуру з боку наднаціональних органів міжнародних політично-економічних інтеграційних угруповань, таких, як ЄС або СНД.

Наступний рівень - міждержавний або міжнаціональний, на якому регулювання відбувається на підставі укладених двосторонніх або багатосторонніх договорів (угод). Прикладами перших можуть бути угоди між ФРН з одного боку та Італією, Грецією, Туреччиною і деякими іншими країнами з другого під час дії «guest-worker system» [27, с.55].

Міжнародний рівень регулювання включає розробку й прийняття міжнародних конвенцій у сфері трудових відносин. Така діяльність здійснюється, насамперед, Міжнародною організацією праці - МОП, яка є спеціалізованою й «практично автономною структурою ООН, і налічує 170 держав-членів. Саме цією організацією було ініційовано розробку та ухвалення більше 350 документів (конвенцій і рекомендацій), що регламентують різні аспекти переміщення, працевлаштування, соціального захисту тощо різних категорій працюючих, в тому числі, мігрантів.

На фоні глобальної лібералізації міграційних процесів окремі країни в межах власної міграційної політики, застосовують різноманітні законодавчо оформлені методи стимулювання або, навпаки, стримування експорту або імпорту робочої сили. Так, країни-експортери, які зацікавлені в подальшому зростанні кількості емігрантів, реалізують спеціальні програми з попередньої фахової підготовки, сприяють укладанню контрактів з іноземними роботодавцями, ініціюють підписання двосторонніх договорів у соціальній сфері, ліцензують і

контролюють діяльність фірм, що займаються наймом робочої сили. Водночас, деякі країни обмежують відтік кваліфікованих кадрів, фахівців, застосовуючи систему дозволів на еміграцію.

Країни-імпортери, у свою чергу, також здійснюють політику стимулювання або стримування потоку іммігрантів. Ті з них, які опікуються, насамперед, покращенням демографічної ситуації, розвитком нових територій та галузей економіки цікавляться більш за все станом здоров'я, віком, професійною підготовкою та бездоганним минулим прибулих. Такий підхід характерний сьогодні, наприклад, для Австралії. Інші країни, зокрема, Західної Європи, що відчують значне імміграційне навантаження, віддають переваги робітникам певних конкретних професій і спеціальностей, наприклад, програмістам, нафтовикам, будівельникам тощо [36].

На сьогоднішній день в державах ЄС перебуває 72,3 млн. чол., які є мігрантами. Важливою причиною еміграції до Європи іноземців є не лише працевлаштування чи потік біженців, а й навчання. Так, у 2013 р. країни ЄС видали іноземцям 2 218 тис. дозволів на перебування, оформлених вперше, серед яких 472 тис., або 21,3 %, прибулим з метою навчання. Для порівняння в 2008 р. навчання було підставою для видачі 458 тис. дозволів, а в 2012 р. - 471 тис.

Події «Арабської весни», війна в Сирії викликали додаткові потоки біженців в Європу. Кількість клопотань про надання захисту, поданих в ЄС-27 в 2001 р. становила 425 тис., скоротилося до 200 тис. в 2006 р., проте знову зросло в 2012 р., сягнувши 335 895. В 2013 р. шукачів притулку було майже на сто тисяч більше, ніж попереднього року, – 434160 тис., що є максимальним показником для нинішнього століття.

Найбільше шукачів притулку прибули з Сирії – 50,5 тис., як наслідок кількарічного військового протистояння в цій країні. На другому місці Росія – 41,3 тис. Як і раніше, численним є приплив біженців з Афганістану – 26,3 тис. Разом з тим, значну кількість клопотань про притулок було подано на території ЄС громадянами Західних Балкан: Сербії - 26,4 тис., Косова – 20,2 тис., що, очевидно, було результатом надання відповідним країнам безвізового режиму і

вільнішого доступу їх громадян до європейської системи притулку. Оскільки переважна більшість цих клопотань необґрунтовані, частка відмов за ними становила понад 98 %. Водночас, 90 % рішень щодо сирійців були позитивними (62 % отримали статус біженця, 27 % додаткові форми захисту, 1 % дозвіл залишитися з гуманітарних міркувань) [38].

Нелегальна міграція становить чи не найбільший виклик для європейських країн в сфері регулювання міграційними процесами. За оцінками Єврокомісії, на території ЄС перебуває від 6 до 8 млн. іноземців без урегульованого правового статусу [48, с.42].

З метою регулювання міграційної політики в державах ЄС було підписано 1997 р. Амстердамську угоду (набула чинності 1999 р.), де окрему частину присвячено свободі пересування, притулку та імміграції. Спеціальним протоколом до Угоди, до права ЄС інтегровано Шенгенські домовленості. Кардинально новим було те, що Амстердамська угода містила положення, яке дозволяло ЄС приймати обов'язкове для країн-членів законодавство в міграційній сфері.

У жовтні 1999 р. на саміті у Тампері (Фінляндія) голови держав ЄС домовилися про реалізацію Амстердамської угоди, зокрема, у сфері імміграції та притулку. Було схвалено спеціальну програму, де накреслено кінцеві та короткотермінові, на п'ять років, цілі щодо Після виконання програми, прийнятої у Тампері, 2004 р., уже після розширення ЄС, у Гаазі було затверджено наступну програму дій до 2010 р. У ній сформульовані завдання: створити єдину європейську систему притулку; розвивати легальну міграцію та боротися з нелегальним працевлаштуванням; забезпечити інтеграцію громадян третіх країн; розвивати зовнішньополітичний вектор міграційної політики; удосконалювати менеджмент міграційних потоків.

Стокгольмська програма 2009 р., прийнята у розпал фінансово-економічної кризи, продемонструвала небажання країн ЄС форсувати міграційні питання і містила лише кілька нових ідей.

П'ятирічні програми є політичним документом, тобто не належать до законодавства ЄС і відтак не є обов'язковими для виконання. Водночас, в них окреслено основні напрями спільної міграційної політики, засоби досягнення висунутих цілей, передовсім розробка та прийняття відповідного законодавства [47, с. 22].

У грудні 2005 р. після тривалих багатосторонніх консультацій Єврокомісією було затверджено Політичний план щодо легальної імміграції, прийняття якого ознаменувало підтвердження зміни імміграційної політики ЄС від раніше цілком обмежувальної до більш прагматичної і відкритої, що пояснювалася демографічним спадом, потребою у кваліфікованих працівниках для розбудови «економіки знань», а також культурного збагачення та додаткових джерел підприємництва та інновацій. Її мета — використання потенціалу міграції для розвитку Європи, в тому числі шляхом щонайповнішої інтеграції тих іноземців, які вже перебувають на її території, а також регульованого залучення нових контингентів іноземних працівників.

Крім цього, для ЄС є надзвичайно важливим і питання регулювання внутрішньої міграції між його членами. Попри декларовану свободу пересування, об'єктивні перешкоди на її шляху залишаються досить суттєвими, внаслідок чого внутрішньоєвропейська мобільність загалом не є масштабною. Також низка країн ЄС розвинули власні механізми заохочення в'їзду висококваліфікованих мігрантів, серед яких: скорочення періоду проживання, необхідного для набуття дозволу на тривале перебування, а також на возз'єднання сімей; спрощений порядок доступу на ринок праці іноземних випускників навчальних закладів; відміна або спрощення тесту ринку праці (тобто перевірки, чи не претендує на відповідне робоче місце громадянин країни перебування або іншої країни ЄС) для представників певних професій або рівня кваліфікації та ін.

Нарешті, з метою запобігання нелегальній міграції та регулювання ринку праці державами ЄС проводиться політика захисту кордонів від нелегальних, а особливо небажаних мігрантів. Щоправда, європейські держави намагаються

захищати біженців та проводять політику інтеграції мігрантів, їхнє працевлаштування в державах ЄС [49, с.70].

Упродовж останніх десятиліть міграційні політики багатьох європейських держав зазнали кардинальних змін. Країни, які в 1960-х, 70-х роках позитивно ставилися до явища імміграції та були зацікавлені в дешевій робочій силі, зіткнулися з новими для них проблемами. Так, у 2011 р. президент Франції Ніколя Саркозі стверджував, що політика мультикультуралізму в державі зазнала краху. Тоді ж канцлер Німеччини Ангела Меркель та прем'єр-міністр Великобританії Девід Камерон висловили свої думки з приводу політики мирного співіснування вихідців із різних культур, визнавши, що їхня міграційна політика виявилася неефективною та помилковою та призвела до загострення міжетнічних і соціальних проблем.

На прикладі Великобританії, Франції та Німеччини можемо спостерігати зміни в законодавстві, що мають призвести до зменшення можливості імміграції, а особливо осіб низької кваліфікації [46].

Подібна ситуація склалася також у Сполучених Штатах Америки, що вже декілька років застосовують заходи, які мають на меті зменшення обсягів імміграції, особливо з Мексики.

Існує інша група розвинених країн, наприклад, Австралія та Канада, які розвивають власні міграційні політики з огляду на отримання економічних вигод, особливо в контексті компенсації структурних дефіцитів на їх ринках праці. Так, сучасна міграційна політика Австралії спрямована на досягнення таких завдань: залучення мігрантів, кваліфікаційні характеристики яких і професійний досвід відповідають потребам національної економіки; протидія нелегальній міграції; розвиток принципів мультикультуралізму [16].

Як відомо, Канада є однією з найбільших країн призначення трудових мігрантів, а тому її міграційна політика в основному торкається проблем імміграції. Як і інші країни світу, Канада визначає перелік бажаних іммігрантів. Список професій досить великий і число вакантних місць також є значним: канадське законодавство дозволяє приймати більше 200 тисяч іммігрантів

щорічно. Вимоги до іммігранта вельми серйозні. Пройшовши тести за спеціальністю, рівнем володіння мовою, а також рівнем освіти, потенційний іммігрант повинен набрати не менше 70 балів зі ста [19].

ВИСНОВКИ ТА ПРОПОЗИЦІЇ

Отже, міграція населення – це переміщення людей (мігрантів) через кордони тих або інших територій зі зміною місця проживання назавжди або на тривалий час; це усі види руху населення, що мають суспільну значимість, аж до переміщення з передмість в місто, всередині міста, з будинку на роботу і назад.

Розрізняють чотири основних типи міграції: зворотні і незворотні, епізодичні (поїздки на відпочинок, навчання), маятникові (переміщення по відносно стабільних маршрутах в одну сторону, а потім назад), сезонні (як правило на сезонні роботи). За етнічною (національною) приналежністю існують ще етнічні міграції, в яких на перший план висувається роль етнічного чинника.

За способом реалізації міграцію населення поділяють на організовану, яка здійснюється за участю державних або громадських органів чи з їх допомогою, та неорганізовану (індивідуальну, самостійну), що здійснюється силами і засобами самих мігрантів. Організовані міграції поділяються на два види: а) які здійснюються добровільно; б) які здійснюються примусово. Іншим видом є організовані міграції, пов'язані з екологічними чи виробничими катастрофами.

Система нормативно-правових актів, що містять механізми регулювання міграції, включає наступні документи: Конституцію України, Закони України, акти Президента України, постанови Верховної Ради України, постанови та розпорядження Кабінету Міністрів України, Міжнародні договори та угоди, акти центральних та місцевих органів виконавчої влади, акти органів місцевого самоврядування.

Основними проблемами розвитку державної міграційної політики в Україні є невпорядкованість міграційного законодавства, проблеми координації цієї політики між різними органами. Щоправда з метою покращення державного регулювання міграційними процесами в Україні у 2011 році створена Державна міграційна служба, функції якої полягають в обліку міграцій населення, укладенні міждержавних угод щодо умов працевлаштування та роботи українських громадян за кордоном, а також у виданні трудових ліцензій іноземним громадянам на роботу в Україні.

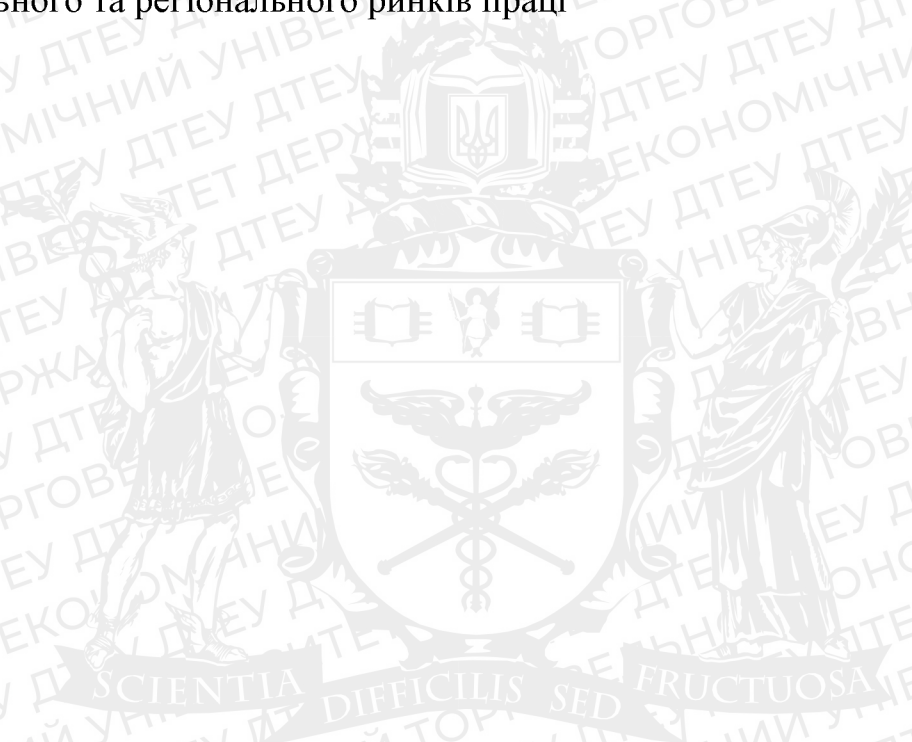
Основними напрямками реформування міграційної політики в Україні мають стати:

- вироблення нової концепції державної міграційної політики;
- співпраця Державної міграційної служби з іншими органами виконавчої влади щодо реалізації цієї політики;
- формування єдиного банку чи системи даних потоків мігрантів та їх чисельності;
- впровадження заходів, спрямованих на збереження і захист наукового потенціалу;
- спрощення формальностей під час перетину державного кордону та запобігання нелегальній міграції в Україну;
- підвищення рівня державного прикордонного та митного контролю, що сприятиме суттєвому підвищенню рівня національної безпеки країни шляхом попередження та запобігання прецедентів неконтрольованої нелегальної міграції;
- укладання міждержавних угод з країнами, де працюють українські заробітчани угод, спрямованих на легальне працевлаштування наших громадян;
- розробка заходів, які б сприяли поверненню українських трудових мігрантів на батьківщину.

Також необхідно розвивати інституційну мережу та забезпечити ефективну підтримку українським мігрантам; розробити механізм статистичного методичного та інформаційного забезпечення трудової міграції.

Також необхідно розробити нові нормативно-правові документи про основні засади державної міграційної політики, про прикордонну трудову міграцію, про регулювання міждержавної трудової міграції, про соціальний захист трудящих-мігрантів; удосконалити механізми легального працевлаштування громадян за кордоном на основі системи міждержавних угод та міжурядових договорів про взаємне працевлаштування громадян та їх соціальний захист, забезпечення їх реалізації; поширити практику укладання угод про співпрацю прикордонних регіонів держав, що межують з Україною, з питань

розвитку прикордонних міграцій і взаємного врегулювання трудової діяльності громадян, які працюють на прикордонних територіях за межами своїх держав; зайнятися розробкою та реалізацією державної програми щодо забезпечення комплексного підходу до регулювання різних видів і форм трудової міграції, оптимізації міграційних потоків для забезпечення стійкого соціально-економічного та демографічного розвитку країни, стабільного функціонування національного та регіонального ринків праці

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Закон України “Про громадянство України” від 18.01.2001 №2235-III / *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2001. №13. Ст.65.
2. Закон України “Про державну прикордонну службу України” від 03.04.2003 №661-IV / *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2003. №27. Ст.208.
3. Закон України «Про зовнішню трудову міграцію» від 5.11.2015 №761-VIII / *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2015. №49-50. Ст.463.
4. Закон України “Про імміграцію” від 07.06. 2001 №2491-III / *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2001. №41. Ст.197.
5. Закон України “Про національні меншини в Україні” від 25.06.1992 №2494-XII / *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 1992. №36. Ст.529.
6. Закон України “Про основи національної безпеки України” від 19.06.2003 №964-IV / *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2003. №39. Ст.351.
7. Закон України “Про порядок виїзду з України і в’їзду в Україну громадян України” від 21.01.1994 №3857-XII / *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 1994. №18. Ст.101.
8. Закон України «Про правовий статус іноземців та осіб без громадянства» від 22.09.2011 №3773-VI / *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2012. №19-20. Ст.179.
9. Закон України “Про свободу пересування та вільний вибір місця проживання в Україні” від 11.12.2003 №1382-IV / *Відомості Верховної Ради України (ВВР)*. 2004. №15. Ст.232.
10. Блажевська Є. Теоретико-концептуальні підходи щодо вивчення сучасних міграційних процесів. *Evropský politický a právní diskurz*. 2017. С. 40–44.
11. Бльок Н. В. Адміністративно-правовий механізм регулювання трудової міграції. *Журнал східноєвропейського права*. 2020. С. 51–57.

12. Борисенко О. П. Стратегічні детермінанти формування міграційної політики України. *Теорія та практика державного управління*. 2019. С. 113–121.
13. Веремчук А.В., Розбицький М.А. Оцінка потенціалу «великих даних» для дослідження трудової міграції. *Демографія та соціальна економіка*. 2019. № 1 (35). С. 196–208. <https://doi.org/10.15407/dse2019.01.196>
14. Герич А. Й. Генеза правового регулювання міграційного контролю в країнах ЄС. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право*. 2019. Вип. 58(2). С. 183–186.
15. Гончарук А. В. Нормативно-правове регулювання процесів трудової міграції у країнах Європи. *Вісник Кам'янець-Подільського національного університету імені Івана Огієнка. Економічні науки*. 2018. Вип. 13. С. 27–35.
16. Горбачова І. В. Інституційна стабільність для забезпечення ефективного управління зовнішньою міграцією в Україні. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2020. Вип. 29. С. 27–30.
17. Демчишина В. Становлення правового регулювання міграційних відносин України з Європейським Союзом. *Evropský politický a právní diskurz*. 2019. Sv. 6, Vyd. 1. С. 18–22.
18. Дьордяй В. І. Організаційно-структурні формування системи міграційної політики. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право*. 2018. Вип. 50(2). С. 25–27.
19. Зелінська Г. О. Міграційна політика в Україні: виклики та інтеграційні перспективи. *Регіональна економіка*. 2020. № 1. С. 184–187.
20. Капінус О. Я. Етапи формування системи державного регулювання міграційних процесів в Україні. *Актуальні проблеми філософії та соціології*. 2017. Вип. 18. С. 51–54.
21. Костенко В. Значення міграційної політики для українського суспільства. *Evropský politický a právní diskurz*. 2015. Sv. 2, Vyd. 1. С. 243–246.
22. Красівський Д. Міграційні процеси в Україні: загроза національній безпеці чи перспектива розвитку регіонів. *Наукові записки Інституту політичних*

і етнонаціональних досліджень ім. І. Ф. Кураса НАН України. 2019. Вип. 3-4. С. 374–384.

23. Крук О. В. Державне регулювання трудової міграції в Україні. *Публічне адміністрування: теорія та практика*. 2019. Вип. 2. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pandr_2019_2_12

24. Курбет О. П. Міжнародна трудова міграція в незалежній Україні: риси та особливості. *Історія народного господарства та економічної думки України*. 2020. Вип. 53. С. 362–386.

25. Лаба О. Напрями співпраці України та Європейського Союзу щодо міграційних питань. *Історико-правовий часопис*. 2016. № 1. С. 46–53.

26. Лагодієнко В. В. Сучасні тренди державного регулювання міжнародної трудової міграції. *Бізнес Інформ*. 2020. № 12. С. 231–237.

27. Лупак Р. Л. Аналітичні характеристики внутрішніх і зовнішніх векторів міграції населення України. *Бізнес Інформ*. 2021. № 8. С. 54–60.

28. Лупак Р. Л. Селективні підходи до державної політики регулювання міграційних процесів (на прикладі українсько-польської системи). *Підприємництво та інновації*. 2019. Вип. 8. С. 7–13.

29. Малиновська О. А. Міграція та коронакриза: наслідки, перспективи, напрями реагування. *Стратегічна панорама*. 2021. № 1-2. С. 71–79.

30. Малиновська О. А. Напрями удосконалення міграційної політики України в умовах активізації міжнародної мобільності громадян. 2019. № 3-4. С. 22–30.

31. Малиновська О. Міграція та міграційна політика в Україні: трансформації доби незалежності. *Migration & law*. 2021. Vol. 1, Iss. 1. С. 10–26.

32. Міграційні процеси в Україні: сучасний стан і перспективи. Умань, 2007. 274 с.

33. Мульська О. П. Інституціональне забезпечення державної політики управління міграційними процесами в Україні. *Вісник Київського національного університету технологій та дизайну. Серія : Економічні науки*. 2020. № 6. С. 30–40.

34. Мурадян В. Г. Плюралізм концепцій міграції в умовах глобалізації. *Вісник Національного технічного університету "ХПІ". Серія : Актуальні проблеми розвитку українського суспільства*. 2017. № 52. С. 107–109.
35. Нікіфоренко В. Міжнародне співробітництво як інструмент управління міграцією. *Migration & law*. 2021. Vol. 1, Iss. 2. С. 5–18.
36. Новосад К. Сучасні моделі дослідження міжнародної міграції. *Грані*. 2020. Т. 23, № 5. С. 15–27.
37. Оцінка чисельності наявного населення України станом на 1 грудня 2019 року. URL: http://www.ukrstat.gov.ua/Noviny/new2020/zmist/novini/OnU_01_12_2019.pdf
38. Посмітна В. В. Сучасні причини міграції в Україні: правовий аналіз. *Юридична Україна*. 2020. № 6. С. 31–39.
39. Рибак Г. І. Міжнародні міграційні процеси в Україні. *Ефективна економіка*. 2018. № 6. Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/efek_2018_6_47
40. Риндзак О. Т. Державна міграційна політика України: концептуальні аспекти формування. *Економіка України*. 2020. № 9. С. 66–79.
41. Система реєстрації місця проживання в Україні: її вплив на реалізацію прав та життєвих інтересів людини. Результати соціологічного дослідження. *Аналітичний центр CEDOS*. Київ, 2018. 100 с.
42. Ситник О. І. Міграційна політика: сутність, вихідні принципи, правові основи. *Економічний форум*. 2021. № 2. С. 164–172.
43. Сичов В. Явище міграції у науковому дискурсі та джерела вивчення міграційної політики. *Вісник Львівського університету. Серія : Міжнародні відносини*. 2019. Вип. 47. С. 134–149.
44. Следь О. М. Вимушена міграція: ознаки поведінки та фактори впливу. *Наукові праці Донецького національного технічного університету. Серія : Економічна*. 2019. № 1. С. 63–71.
45. Смутчак З. В. Генезис та особливості регулювання міграційного руху населення. *Вісник післядипломної освіти. Серія : Соціальні та поведінкові науки*. 2020. Вип. 11. С. 144–164.

46. Сокурєнко В. А. Міграційна політика ЄС: сучасні парадигми. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Право.* 2021. Вип. 63. С. 239–244.
47. Соловйов Є. В. Детермінація основних понять міграційних процесів, що протікають в Україні, в ракурсі сучасних реалій. *Аспекти публічного управління.* 2019. Т. 7, № 6-7. С. 20–27
48. Соловйов Є. Внутрішня вимушена міграція: український вимір. *Evropský politický a právní diskurz.* 2018. Sv. 5, Vyd. 3. С. 37–43.
49. Старостенко Г. Г. Державне управління трудовою міграцією населення та її вплив на економічне становище в країні. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство.* 2018. Вип. 18(3). С. 69–73.
50. Супруновський А. Джерела міграційного права України. *Підприємництво, господарство і право.* 2017. № 12. С. 201–206.
51. Українське суспільство: міграційний вимір: нац. доповідь. *Інститут демографії та соціальних досліджень ім. М.В. Птухи НАН України.* Київ, 2018. 396 с.
52. Чебанова В. П. Розвиток теорій міграції в умовах глобалізації. *Вісник ХНАУ. Серія : Економічні науки.* 2018. № 4. С. 93–100.
53. Чудиновских О.С. Большие данные и статистика миграции. *Вопросы статистики.* 2018. № 25. С. 48—56 URL: https://istina.msu.ru/download/106684550/1f1COP:n_b2GlsCo1Gj_Pk4WIseug7N_S
54. Шейбут Д. В. Особливості оцінки ризиків і загроз, пов'язаних із міграційними процесами в Україні. *Наука і правоохорона.* 2019. № 4. С. 255–261.
55. Шкарупа К. В. Розвиток вітчизняного законодавства у сфері зовнішньої трудової міграції. *Вісник Пенітенціарної асоціації України.* 2020. № 3. С. 69–77.
56. Яковенко Ю. В. Сучасні тенденції розвитку міграційних процесів: глобальні особливості та наслідки для України. *Вісник Харківського*

національного університету імені В. Н. Каразіна. Серія : Економічна. 2020. С. 79–88.

57. Державна служба статистики України: офіційний сайт URL: <http://www.ukrstat.gov.ua/>

ДОДАТКИ

Рис. Складові міграційного руху

Механізми державного управління міграційними процесами щодо виїзду з України і в'їзду в Україну громадян України

Механізми державного управління	Інструменти та засоби впливу
Суспільно-політичний	посилення міжнародного співробітництва України у сфері міграції з метою створення сприятливих умов для перетинання трудовими мігрантами з України державних кордонів
Організаційно-правовий	посилення правового захисту громадян України, які перебувають за кордоном
Соціальний	посилення соціального захисту громадян України, які перебувають за кордоном
Фінансово-економічний	створення сприятливих соціально-економічних умов для вкладення трудовими мігрантами з України та українською діаспорою інвестицій у національну економіку
Безпековий	створення умов для мінімізації нерегульованої зовнішньої трудової міграції громадян України
Мотиваційний	забезпечення ефективного державного регулювання ринку праці з метою збалансування попиту та пропозиції робочої сили на внутрішньому ринку
Контролю	проведення моніторингу стану зовнішньої трудової міграції

Київський національний торговельно-економічний університет
Кафедра публічного управління та адміністрування

РЕФЕРАТ ВИПУСКНОЇ КВАЛІФІКАЦІЙНОЇ РОБОТИ

на тему:

«МЕХАНІЗМИ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ МІГРАЦІЙНИМИ ПРОЦЕСАМИ В УКРАЇНІ»

Студента (ки) 3 курсу, 11с групи,
спеціальності 281 «Публічне
управління та адміністрування»
спеціалізації «Публічне
управління та адміністрування»

(підпис студента)

Полякова
Олена
Валеріївна

Науковий керівник
канд. екон. наук,
доцент

(підпис керівника)

Міняйло
Олександр
Іванович

Гарант освітньої програми
канд. екон. наук,
доцент

(підпис гаранта)

Головня
Юлія
Ігорівна

Київ 2022

Випускна кваліфікаційна робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, двох додатків, списку використаних джерел, що налічує п'ятдесят сім найменувань. Основний зміст роботи викладено на тридцять одній сторінках комп'ютерного тексту. Робота містить два рисунки та чотири таблиці.

Метою роботи є вивчення особливостей функціонування механізмів державного управління міграційними процесами в Україні.

Поставлена мета зумовила необхідність вирішення таких дослідницьких завдань:

- розкрити організаційно-інституційне забезпечення функціонування механізмів державного управління міграційними процесами;
- провести аналіз проблем міграції в Україні та шляхи їх вирішення;
- показати вплив міграційних процесів на розробку та функціонування механізмів в системі державного управління міграціями;
- проаналізувати модифікацію механізмів державного управління міграційними процесами в Україні з використанням зарубіжного досвіду.

Об'єктом дослідження є міграційні процеси в Україні.

Предметом дослідження є функціонування механізмів державного управління міграційними процесами.

Для вирішення визначених завдань, у процесі дослідження використано загальнонаукові та спеціальні методи дослідження. Методами роботи виступали теоретичний аналіз, синтез, історичний метод, вивчення документальних джерел, аналіз наукових статей. Метод аналізу був використаний для розкриття сутності міграції та її складових. Метод синтезу використовувався при аналізі існуючих тенденцій розвитку організованої міграції в контексті впливу на ринок праці. Історичний метод використовувався при вивченні еволюції розвитку міграційних процесів в Україні. При викладі змісту кваліфікаційної роботи були використані нормативно-правові акти, різноманітні порівняння та класифікація, наукові видання, підручники, періодичні видання, наукові статті та Інтернет-ресурси.

У першому розділі характеризується та розкривається стан, тенденції та особливості регулювання ринку праці в Україні.

У першому розділі оцінюються механізми державного управління міграційними процесами в Україні. У другому розділі, на основі проведеного аналізу, сформульовано рекомендації для удосконалення механізмів державного управління міграційними процесами в Україні.

Одержані результати можуть бути використані при подальшому удосконаленні державного регулювання ринку праці в Україні.

АНОТАЦІЯ

У даній кваліфікаційній роботі висвітлено основні аспекти державного управління міграційними процесами в Україні. Проаналізовано проблеми міграції в Україні та шляхи їх вирішення. Досліджено вплив міграційних процесів на розробку та функціонування механізмів в системі державного управління міграціями.

У першому розділі оцінюються механізми державного управління міграційними процесами в Україні. У другому розділі, на основі проведеного аналізу, сформульовано рекомендації для удосконалення механізмів державного управління міграційними процесами в Україні.

Ключові слова: міграція, міграційні процеси, державне управління, держава, механізм, еміграція, імміграція.

SUMMARY

This qualification work highlights the main aspects of public management of migration processes in Ukraine. The problems of migration in Ukraine and ways to solve them are analyzed. The influence of migration processes on the development and functioning of mechanisms in the system of state migration management is studied.

The first section assesses the mechanisms of state management of migration processes in Ukraine. In the second section, based on the analysis, recommendations for

improving the mechanisms of state management of migration processes in Ukraine are formulated.

Key words: migration, migration processes, public administration, state, mechanism, emigration, immigration.

РЕЦЕНЗІЯ

на випускну кваліфікаційну роботу Полякової Олени Валеріївни на тему:
«Механізми державного управління міграційними процесами в Україні»,
виконаної на здобуття ОС «Бакалавр» за спеціальністю 281 «Публічне
управління та адміністрування»
у Київському національному торговельно-економічному університеті

Представлена на рецензію випускна кваліфікаційна робота носить актуальний характер; вирізняється своєчасністю, оскільки присвячена механізмам державного управління міграційними процесами в Україні.

У процесі аналізу автором використовувалися загальнонаукові та спеціальні методи дослідження. Методами роботи виступали теоретичний аналіз, синтез, історичний метод, вивчення документальних джерел, аналіз наукових статей.

Метою дослідження є вивчення особливостей функціонування механізмів державного управління міграційними процесами в Україні. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, переліку посилань на використані інформаційні джерела та додатків.

У першому розділі оцінюються механізми державного управління міграційними процесами в Україні. У другому розділі, на основі проведеного аналізу, сформульовано рекомендації для удосконалення механізмів державного управління міграційними процесами в Україні.

Результати проведеного дослідження можуть бути використані у роботі Державної міграційної служби України.

Випускна кваліфікаційна робота відповідає вимогам, виконана у повному обсязі і заслуговує на позитивну оцінку, а її автор Полякова Олена Валеріївна на отримання кваліфікації бакалавра відповідно до обраної спеціальності.

Рецензент:

Кандидат наук з державного управління, доцент
доцент кафедри менеджменту
Навчально-наукового інституту
фінансів, банківської справи
Університету державної
фіскальної служби України

В.В. Павлюк

Завідувачу кафедри публічного
управління та адміністрування
Новіковій Н.Л.

Заява

Я, Поліськова Олена Валеріївна

(ПІБ), повідомляю, що за результатами проведення самостійної перевірки з використанням програмно-технічних засобів у наданій випускній кваліфікаційній роботі на тему: «Механізми Державного Управління Міграційними Процесами в Україні» не міститься елементів академічного плагіату. У випадках використання прямих запозичень з друкованих та електронних джерел, вказані відповідні посилання.

Робота для перевірки надається у друкованому та електронному варіантах. Електронна версія моєї роботи ідентична з друкованою.

«24» січня 2022 року

Полі

(підпис)

Згода

Я, Полухова Олена Валеріївна,

цим засвідчую, що є автором випускної кваліфікаційної роботи на тему:

“Механізми Державного Управління Міграційними Процесами в Україні” несучи повну

відповідальність за достовірність, точність та повноту поданої у роботі інформації, жодна частина роботи не була скопійована, за винятком випадків, коли робиться належне підтвердження в присвоєнні. Я підтверджую, що у роботі не міститься державної таємниці або інформації для службового користування.

Цим засвідчую, що жодна частина цієї роботи не була опублікована мною раніше.

Я даю дозвіл на те, що моя робота буде направлена в інституційний депозитарій Київського національного торговельно-економічного університету і збережена в базі даних для майбутньої перевірки плагіату.

«24» січня 2022 року

Полух

(Полухова О.В.)

Підпис

Прізвище, ініціали